

تحلیل و بررسی حقوقی برنامه هسته‌ای ایران با گروه ۱+۵

تألیف:

دکتر روح الله خلیلی نژاد
عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه : خلیلی نژاد، روح‌الله
عنوان و نام پدیدآور : تحلیل و بررسی حقوق برنامه هسته‌ای ایران با گروه ۱ + ۵ / روح‌الله خلیلی نژاد

مشخصات نشر : تهران: مجد، ۱۳۹۴
شابک : ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۹۳ - ۴۹۴ - ۰
وضعیت فهرست : فیا

نویسی
موضوع : انرژی اتمی - - ایران - - سیاست دولت
موضوع : منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای - - ایران
موضوع : منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای - - همکاری‌های بین‌المللی
ه بنام کنگره : ۱۳۹۴ خ ۸/ ۵۶۷۵ kz
زده بندی دیویی : ۳۲۷/۱۷۴۷۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۴۰۰۴۲۵۱

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
مورد تخلف را به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

تحلیل و بررسی حقوق برنامه هسته‌ای ایران با گروه ۱+۵

تألیف: دکتر روح‌الله خلیلی نژاد

انتشارات مجد

چاپ اول : ۱۳۹۴ | تعداد : ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصر «مجد» است.
دفتر مرکزی:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان وحید نظری و ۱۱ فروردین، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۰۳۳۸۶ - ۶۶۴۰۳۳۸۶

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۱۹۳ - ۴۹۴ - ۰

ISBN: 978 - 600 - 193 - 494 - 0

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸
شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E- mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸
فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
مقدمه.....	۹
فصل اول: انرژی هسته ای.....	۱۱
بخش اول: تحقیقات در زمینه انرژی هسته‌ای.....	۱۳
بخش دوم: چارچوب مفهومی و تئوریک؛ سیاست خارجی قدرتهای بزرگ و جایگاه انرژی هسته‌ای در رویکرد استراتژیک آن‌ها.....	۱۸
بخش سوم: گزینه‌های برون‌رفت از موقعیت کنونی.....	۳۸
بخش چهارم: مولفه‌های سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا از سال ۱۹۴۵ تا به امروز.....	۴۳
بخش پنجم: ناهدات پند جانبه در خصوص سلاح های هسته ای.....	۶۳
بخش ششم: انواع سلاح های هسته‌ای و اثرات آن.....	۶۹
بخش هفتم: مقوله‌ای درباره سلاح هسته‌ای در کره شمالی و واکنش های دیپلماتیک.....	۹۲
فصل دوم: ساختار بین المللی انرژی اتمی.....	۱۱۳
بخش اول: آژانس بین المللی انرژی اتمی.....	۱۱۵
بخش دوم: معاهده N.P.T.....	۱۳۱
فصل سوم: تاریخچه و آغاز فعالیت‌های هسته‌ای ایران.....	۱۵۳
بخش اول: تاریخچه و آغاز فعالیت‌های هسته‌ای ایران.....	۱۵۵
بخش دوم: امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران در دوره های مختلف.....	۱۶۰
بخش سوم: تاریخچه قوانین هسته‌ای مربوط به ایران.....	۱۷۵
بخش چهارم: انرژی هسته‌ای و امنیت ملی در جمهوری اسلامی ایران.....	۱۸۰
بخش پنجم: خواسته‌های قدرت‌های جهانی در مذاکرات اتمی از ایران.....	۲۰۳
بخش ششم: بررسی و تحلیل حقوقی عملکرد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در مسئله فعالیت‌های هسته‌ای ایران.....	۲۰۹
بخش هفتم: تحریم ها از نگاه حقوق بین الملل و موضوع هسته‌ای ایران.....	۲۲۴
بخش هشتم: پرونده هسته‌ای ایران از نگاه حقوق بین الملل.....	۲۳۴
بخش نهم: مذاکرات هسته‌ای با گروه ۵+۱ توافق ژنو.....	۲۴۷
بخش دهم: برنامه جامع اقدام مشترک (برجام).....	۲۵۲

بخش یازدهم: بحران هسته‌ای ایران و رویکرد سیاست خارجی ایالات متحده در

قیال آن (راند آخر مبارزه) ۳۷۰

بخش دوازدهم: ایران و چالش‌های هسته‌ای ۳۸۵

فصل چهارم: سازمان انرژی اتمی ایران ۳۲۷

بخش اول: نگاهی به سازمان انرژی اتمی ایران ۳۳۹

بخش دوم: فهرست نیروگاه‌های هسته‌ای ایران ۳۳۸

بخش سوم: تاریخچه صنعت هسته‌ای ایران ۳۴۳

بخش چهارم: سازمان ملل متحد (شورای امنیت - گروه ۵+۱ «اعضاء دائم») ۳۶۰

بخش پنجم: قطعنامه‌های هسته‌ای ۳۶۹

ضمائم ۳۸۷

پیوست ۱ ۳۸۷

پیوست ۲ ۴۰۲

پیوست ۳ ۴۰۷

پیوست ۴ ۴۲۸

فهرست منابع و مآخذ ۴۴۱

پیشگفتار

در طول نیم قرن که از اختراع سلاح هسته‌ای می‌گذرد، برخی دولتها در پی کسب این سلاح برآمدند و در عین حال در جهت تکامل و هرچه قدرتمند تر و مؤثرتر نمودن این سلاح نیز گام برداشته‌اند. به موازات این اقدامات، کوششهایی نیز در جهت محدودیت و ممنوعیت این سلاح به عمل آمد و برخی دولتها سعی کردند تا از طریق انعقاد معاهدات و یا ایجاد زون‌های امن در این زمینه، مانع از کاربرد مجدد این سلاح شوند. در این گفتار، به مجموع این تلاش‌ها نظر خواهیم افکند و بدین منظور در بخش نخست، به ساخت سلاح هسته‌ای، انواع آن و آثار مخرب این سلاح می‌پردازیم و خواهیم دید که این سلاح به چه نحوی مسیر تکاملی خود را طی کرد. همچنین به کوشش‌های به عمل آمده در جهت ممنوعیت این سلاح خواهیم پرداخت و طی آن به بررسی معاهدات دو و چند جانبه، قطعنامه‌های مجمع عمومی و حرف و توسل به دیوان بین‌المللی دادگستری خواهیم پرداخت. در بخش دوم سعی بر آن آمده است که موضع ایران در برابر سلاح‌های هسته‌ای و تحولات روز مورد بررسی قرار گیرد.

مولفه‌های قدرت ملی یک کشور مرکب از چهار قدرت علمی و فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و نظامی است. اما بدون شک این چهار قدرت با هم ارتباط تنگاتنگ داشته و هر یک بر دیگری تأثیر (مستقیم یا غیر مستقیم) دارند. اشتداد علوم و تکنولوژی هسته‌ای از جمله مواردی است که در حال حاضر به صورت یک عامل مهم و تعیین کننده در هر یک از چهار مورد مذکور نقش ایفا می‌نماید. علیرغم پیشرفت همه‌جانبه علوم و فنون هسته‌ای در طول نیم قرن گذشته، هنوز این تکنولوژی در اذهان عمومی ناشناخته مانده است. وقتی صحبت از انرژی اتمی به میان می‌آید، اغلب مردم ابر قارچ مانند حاصل از انفجارات اتمی و یا راکتورهای اتمی برای تولید برق را در ذهن خود مجسم می‌کنند و کمتر کسی را می‌توان یافت که بداند چگونه جنبه‌های دیگری از علوم هسته‌ای در طول نیم قرن گذشته زندگی روزمره او را دچار تحول نموده است. اما حقیقت در این است که در طول این مدت در نتیجه تلاش پیگیر پژوهشگران و مهندسين هسته‌ای، این تکنولوژی نقش مهمی را در ارتقاء سطح زندگی مردم، رشد صنعت و کشاورزی و ارائه خدمات پزشکی ایفاء نموده است.

جمهوری اسلامی ایران با توجه به نیاز روزافزون به انرژی برای جمعیت رو به رشد و جوانانش، مانند هر کشور دیگر عضو معاهده ان پی تی (NPT)، بر اساس ماده ۴ معاهده در خصوص حق غیر قابل انکار کشورهای عضو برای استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای، از سال های قبل (۱۹۵۶) اقدام به برنامه ریزی و فعالیت در زمینه بهره برداری صلح آمیز از انرژی هسته ای نموده است. در این راستا، جمهوری اسلامی ایران همواره بر تعهدات خود طبق معاهده منبع اشاعه و در چارچوب اساسنامه آژانس پای بند بوده و هیچ گاه فعالیت ممنوع شده ای انجام نداده است و لذا، نباید به هیچ وجه حقوق غیر قابل انکار آن طبق معاهده منع اشاعه مورد خدشه قرار گیرد.

مقدمه

مسئله تلاش‌های هسته‌ای ایران در صدر توجه قرار گرفته و از این طریق ایالات متحده گام به گام تلاش کرده است که نوعی اجماع جهانی بر علیه ایران ایجاد و این کشور را در نوعی انزوای شدید و زیر فشارهای سیاسی-روانی پیچیده و پر دامنه (در درجه اول) قرار دهد و متعاقباً از طرق دیگر شاید از جمله اعمال برخی تحریم‌های اقتصادی و یا حتی در نگاهی بدبینانه (که البته با جهان کاملاً رئالیستی و زورمدارانه حاکم کنونی ه.خ.وانش شدیدی دارد) استفاده از قوه قهریه نظامی، اهداف خود در قبال ایران را تأمین نماید. ایالات متحده در دوره پس از فروپاشی شوروی در جهت اشاعه هژمونی خود حرکت نموده و به مثلاً پس از ۱۱ سپتامبر کاملاً در جهت تکمیل چتر هژمونی خود حتی از اقدامات نظامی و خشونت‌سرداری نموده و به شدت در جهت مقابله با کانون‌های متخاصم با خود (به ویژه آنهایی که از نظر قدرت در جایگاه به مراتب ضعیف‌تری نسبت به خود قرار داشته و در سطح بین‌المللی نیز از وجه خوبی برخوردار نیستند) به هر طریق چه مسالمت‌آمیز و تسلیم‌سازشکارانه برخی (مانند لیبی) و چه غیر مسالمت‌آمیز و استفاده از قوه قهریه برای تسلیم آن‌ها (مانند نمونه ایران عراق) بر آمده است. پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، تعارض این کشور با ایالات متحده آمریکا را به مرحله حساسی کشانده است و از این راه آمریکا نهایت تلاش خود را برای متوقف نمودن و یا حداقل تحت کنترل در آوردن سطح فعالیت‌های هسته‌ای این کشور تا حدی که به نظر خود برای منافعش تهدید کننده نباشد، مصرف داشته است. ایران بدین گونه در چهارراه خطر جدی قرار گرفته و از هر دری و از هر منظری در مورد این خطر صحبت‌های فراوان می‌شود و در حال حاضر که این سطور نوشته می‌شوند، نشانگان این وضعیت نیز در داخل ایران و چه در سطح بین‌الملل چندان امیدوار کننده نیست. واقعاً چه نتیجه‌ای را می‌توان برای این مسئله بین‌المللی که حدود سه سال اذهان بسیاری را به خود مشغول داشته، در نظر گرفت؟